

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ugarske dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 20 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterostopne petit-vrste po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo v 1. nadst. upravnništvo pa v pritličju. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravnistva telefon št. 85.

Na mednarodni podlagi?

Smer vse notranje politike v bodočih šestih letih je odvisna od tega, iz katerih strank bo sestavljena večina prihodnjega državnega zbora. Mogoče je sicer, da zavladajo v parlamentu splošne in enake volilne pravice zopet take razmere, da bo moralo prevzeti vladno vnovič uradniško ministrstvo, mogoče celo, da bo novi parlament moral igrati tako vlogo, kakor na Nemškem, ali vsaj za začetek ni to verjetno. Vlada se hoče parlamentizirati in vsled tega bo potrebno, da se ustanovi v parlamentu trdna večina, ki bo vlado držala, zato pa bo vlada delala v smislute večine.

Narodnostna večina je v prihodnjem parlamentu pač izključena. Dasi je v državi 18 milijonov Slovanov, vendar ne bodo slovanski poslanci imeli sami zase večine, tudi če bi se združili vsi do zadnjega. A tudi nemški poslanci sami zase ne bodo mogli ustanoviti večine, dasi ima 9 milijonov Nemcev skoro ravno toliko poslancev, kakor Slovani, katerih je še enkrat toliko.

Vsaka parlamentarna večina se bo morala sestaviti iz nemških strank. To je dejstvo, s katerim računajo vsi politični krogi. Zaradi tega so svobodomiselnem nemške stranke napele vse moči, da bi združile vse elemente, ki stoje na narodni in svobodomiselni podlagi, ter da bi se ustanovila velika, enotna, nacionalna in svobodomiselnega nemška stranka. Taka stranka — tako računajo Nemci — bi lahko postala jedro bodoče večine in bi mogla v družbi s Čehi in Poljaki vladati v parlamentu.

Enako upanje goje tudi nemški klerikalci. Dunajski krščanski socijalci upajo, da postane njihova stranka

ena najmočnejših nemških strank v bodočem državnem zboru če že ne najmočnejša in trdno so prepričani, da se ustanovi parlamentarna večina, v kateri bodo krščanski socijalci z zvonec nosili.

Na vsem tem ni nič čudnega. Naravno je, da skuša vsaka stranka dobiti oblast v roke in da torej dela na to, da si zagotovi večino v prihodnjem državnem zboru. Prav tako naravno je, da poskuša vsaka stranka priti med stranke bodoče večine ter postati del te večine.

Seveda mislijo na to tudi slov. klerikalci in seveda delajo na to, da bi se ustanovila klerikalna parlamentarna večina, tembolj, ker se zavedajo, da bi v svobodomiselni večini ne bilo zanje prostora. Slov. klerikalci so bili že sedaj v najtesnejši zvezi z nemškimi klerikalci, stali so pod komando nemških klerikalcev in vsakdo ve, da bodo tudi v prihodnje vedno na tisti strani, kjer najdejo klerikalne somišljenike.

Kakor rečeno, je slovenska javnost na to pripravljena. Toda kaže se zdaj, da klerikalci ne mislijo samo na kooperiranje z drugimi klerikalnimi strankami, na parlamentarno večino sestavljeno iz različnih klerikalnih strank, marveč da imajo pred očmi namene, ki se s slovenskega stališča nikakor ne morejo odobravati.

Zadnje dni pred razpustom drž. zbora so imeli nemški, češki, poljski in slovenski klerikalci zaupna posvetovanja in sklenili so, ustanoviti parlamentarno organizacijo, ki naj združi vse katoliške in konservativne elemente ne glede na narodnost, in ki naj ima namen, zastopati klerikalne težnje v konfesionalnih in kulturnih vprašanjih, zlasti pa interese katoliške cerkve.

Ta vest napravi vtisk, da se snuje katoliški centum, kakor obstoji v Nemčiji. Ustanovitev takega centra je že davna želja prav slovenskih klerikalcev. Poskušali so že večkrat, pridobiti za to misel nemške klerikalce, a trkali so zaman. Nemški klerikalci niso mogli privoliti v ustanovitev takega združenja iz narodnostnih vzrokov. V novem parlamentu se na ta pomislek ne bodo več ozirali in zato je lahko mogoče, da ustvarijo tak centum.

Kakor rečeno, nismo nikdar dvomili, da bodo slovenski klerikalci tudi v bodočem parlamentu hodili roko v roki s klerikalci drugih narodnosti. Todamislismo, da ostanejo samostojen klub, da ostanejo neodvisna nacionalna stranka. Zdaj pa se kaže, da je bilo to dobro mnenje preveč dobro, da namreč slovenski klerikalci nečijo ostati samostojna slovenska stranka, nego da nameravajo zapustiti slovensko stališče in se postaviti na mednarodno podlago.

Če se ustanovi katoliški centum, se bo seveda reklo, da bodo poslanci raznih narodnosti imeli v narodnostnih vprašanjih proste roke. To pa ni drugega, kakor fraza. Centum postavi čisto gotovo vsa narodnostna vprašanja na stran. Klerikalci bodo imeli v narodnostnih starih popolnoma vezane roke in ne bodo mogli ničesar storiti, tudi če bi hoteli. Kako naj bo mogoča solidarnost zastopnikov različnih narodnosti, če so si zaradi narodnostnih vprašanj v laseh? Centum je samo tedaj mogoče, če se njegovi člani domeni, da puste narodnostno vprašanje popolnoma v miru.

Koliko škode bi to zlasti nam Slovincem povzročilo, o tem pa ni treba govoriti.

Nova klerikalna organizacija v državnem zboru.

Dunaj, 3. februarja. Sedaj šele se je zvedelo, da so imele pred zaključkom državnega zbora vse klerikalne stranke zaupno posvetovanje, v katerem se je sklenilo, da se v bodočem državnem zboru združijo vsi klerikalni elementi, in sicer krščanski socialisti, centum, fevdalno veleposestvo, Šusteršičev klub in klub poljskega centuma. Klerikalci se zanašajo, da dobe za svojo organizacijo polovico parlamenta.

Novo ministrstvo v Črnigori.

Cetinje, 3. februarja. Novo ministrstvo se je sestavilo samo iz treh ministrov. Andre Radulović je prevzel predsedstvo, zunanje zadeve, finance in vojsko; Ivanović notranje zadeve in Cerović justično ministrstvo ter nauk in bogočastje. Knez Nikola se je posvetoval z novim ministrstvom o odpravi smrtnih kazni ter naročil justičnemu ministru, naj predloži tozadevni zakonski načrt skupščini. Potemtakem je tudi v tem oziru Črnagora prehitela Avstrijo in druge „kulturne“ države.

Dogodki na Ruskem.

Varšava, 3. februarja. V Plozku je bil na sprehođu ustreljen orožniški polkovnik Bielski. Morilec je ušel.

Na Crniagovski cesti v Varšavi so bile v raznih delavskih hišah preiskave, pri kateri priliki je bilo aretovanih več sto delavcev.

Petrograd, 3. februarja. V Ščertinu v središčem okraju so oboroženi revolucionarji napadli vladno blagajno ter odnesli ves denar, legitimacijske liste in pečate. — Car je pomilostil bivšega vojaškega gubernatorja v Transbajkalu Holčevni-

kova, ki je bil zaradi zveze z revolucionarji leta 1905 obsojen v večletno ječo.

Ločitev cerkve od države na Francoskem.

Pariz, 3. februarja. Naučni minister Briand je izdal na vse prefekte okrožnic, v kateri jih prosi, naj naroče županom, da brez sklepa municipalnega sveta ne smejo dovoliti brezplačne porabe verskih poslopij. Kmalu izidejo tudi tozadevna navodila ministrstva. — Župan v Grenoblu je podpisal z 10 občinami 18letno pogodbo glede porabe cerkva.

Volilna reforma na Švedskem.

London, 3. februarja. Švedska vlada je predložila državnemu zboru zakonski načrt za reformo politične in komunalne volilne pravice. Po tem načrtu se uvede za drugo zbornico splošna volilna pravica s proporcionalnim sistemom. V prvo zbornico voli deželni zastopniki po proporcionalnem sistemu. Volilna perijoda se zniža od devetih na šest let.

Napetost med Japonsko in Zedinjenimi državami.

London, 3. februarja. Zadnja nota japonskega poslanika Aokija je ultimatum za ameriško vlado. V noli se imenuje postopanje napram Japoncem v Kaliforniji izzivanje. Newyorško časopisje piše zelo razburljivo o vsakojaki vojski z Japonsko. Vojna je beje neizogibna, ako ameriška vlada ne prekliče odredbe, da se japonski otroci ne smejo skupno poučevati z ameriški. — Vojni tajnik Taft pa je izjavil, da je prorokovanje o vojski z Japonsko brezmiselnost.

LISTEK.

Knjige „Hrvatske Matice“ za leto 1906.

Lanska izdaja Matičnih knjig so v mnogem pogledu zelo zanimiva, in vključno dejstvu, da se je večina modernih hrvatskih književnikov ločila iz kroga njenih sodelavcev, se vendar to na prvi hip komaj opazja, ker so izpraznjena mesta zasedli novi in doslej manj znani pisatelji. Vključno vsem neugodnostim umetniška stran Matičnih edicij ni dosti trpela, in ako je kaka knjiga res manj vredna, se to izenači s tem, da je „Matica Hrvatska“ začela izdajati troje povsem novih vrst letnih edicij. Za svoje člane je izdala lani devet knjig.

Ta je naprej drugi letnik „Hrvatskega kola“, ki prinaša raznovrstne beletristične spise in znanstvene razprave. Med beletristi nahajamo mnogo popolnoma novih imen, ki pa dokazujejo, da njihovi lastniki niso novineci na literarnem polju. Letošnje „Hrvatsko kolo“ se začne s spisom doslej malone vsem nepoznanega pisatelja, Jakova Marinkovića, ki je napisal novelo „Dorina“, nagrajeno

od „Matice“ z nagrado 300 K. Za njim prihaja znani hrvatski pisatelj Draženović, ki je napisal „Ideje“, odlične po lepim mislih in jednatosti. Dramska legenda „Ivan od Pomuka“ dveh psevdonimnih pisateljev ni posebne literarne vrednosti. Vsekakor je nemogoče, da bi bili vsi spisi brez izjeme na višini popolnosti.

Kar bo pa Slovincem v „Hrvatskem kolu“ najbolj zanimalo, so spisi slovenskih pisateljev, v prvi vrsti dr. Fr. Ilešiča, ki ima sploh največjo zaslug, da je prišlo do ožje literarne stike kulturnih sester Hrvatske in Slovenske Matice. Dr. Ilešič je objavil zanimivi spis „Kačič-Miošić i slovinstvo u Slovenaca“, katera razprava je bila tudi nagrajena. V tej knjigi se nahaja še drugo Ilešičevo delo; upoznal je namreč Hrvate z napredkom slovenske literature lanskega leta; ta očet bo posebno dobro služil hrvatskemu občinstvu, ki hoče vsaj površno seznaniti se z našo knjigo. — Dr. D. Lončar je napisal v slovenskem jeziku historijski članek „Javno življenje pri Slovincih“, v katerem opisuje kulturni, politični in socialni razvoj Slovincem. Izmed ostalih sodelavcev omenjam pesnika Gj. Arnolda, dr. Kršnjavega, strokovnjaka v umetniških vprašanjih, Stjepana Radića, ki je napisal znamenit članek: Kako se

odgajaju gospodari sveta. Poleg teh je zanimiv Hranilovićev spis o najnovejšem hrvatskem pesništvu.

Knjiga, najbolj zanimiva za slovenske člane, je slovenska antologija „Cviete slovenskoga pjesništva“, ki jo je sestavil dr. Ilešič. Ta knjiga je namenjena, da Hrvate malo seznani s slovenskim pesniškim svetom, z idejami, ki so se v njem pojavljale od narodne pesmi in Vodnika, pa do najnovejših časov. S to knjigo smo se Slovenci dobro upeljali v „Hrvatski Matiči“. Ta knjiga je znak nove epohe, je zarja novega časa, nove kulturne dobe dveh bratskih narodov. „To cvetje ni izbor najlepših in najboljših slovenskih pesem, ni pesmarica. Zato so v njem našle mesta tudi takšne pesmi, ki imajo večjo historijsko in kulturno vrednost, nego pesniško, ki kažejo, kako se je razvijalo slovensko pesništvo, s kakšnimi mislimi in čustvi je bilo prešinjeno,“ veli o knjigi Hrvat dr. Andrić. S tem nam je tudi pojasnjeno marsikaj glede urejenja te knjige, glede uvrstitve nekaterih poemov, ki z estetskega stališča ne veljajo. Nekaj pesnikov je urednik tudi prezrl.

Nekaj prav posebnega, česar do zdaj Matica med svojimi ni imela, je „Kolo hrvatskih umjetnika“. V njem so zbrane reprodukcije nekaterih no-

vejših del hrvatskih slikarjev in kiparjev — 28 po številu — v večjem formatu in elegantni opremi. „Z radostjo bo vsakdo opazil na prvi pogled, da je to album hrvatskih umetnikov, ker imate tukaj naše morje in naše gore, naše noše, naše polje, naše velikane — vse predloženo v barvi in mramorju z roko in pridnostjo naših ljudi —“ pravi cenzor.

Četrto knjigo je napisal dr. Rudolf Horvat, to je „Najnovije doba hrvatske povjesti“, ki obsega zgodovino hrvatskega naroda in njegove borbe zadnjih 100 let pa do danes.

Dr. A. Bazala je sestavil „Povjest filozofije“, začeniš z Grki, ter misli na ta način podati hrvatskim čitateljem lep in skrbno sestavljen uvod v filozofijo, to „kraljico znanosti“.

Ostale štiri knjige so namenjene zabavi Matičnih članov. Med njimi je najlepša povest umrlega pisatelja V. Novaka „Tito Dorčić“, ki jo je ostavil v rokopisu in katero je izdala Matica po pisateljevi smrti. V povesti zagovarja pisatelj moderno teorijo o atavizmu, da je kriva kri dedov in pradedov, tradicionalne šege in značaji, da se preprosti sin iz naroda ne more vspeeti nad maso.

Lepe so slike in črtice dalmatinskega župnika Ilija Ujevića, nazvane „Dokonce“. Neke izmed njih so na-

ravnost klasične, a slovenskemu čitatelju ostanejo manj razumljive, ker v njih mrgoli dalmatinskih dialektnih izrazov, in v kljub temu, da je vsaki povesti pod črto pridejan komentar manj znanih besed — ki je čisto obširnejši od slovenskega v antologiji — ostanejo „Dokonce“ nam težko razumljive.

„Liječnikovi zapisci“, knjiga kratkih črtic, ki jo je napisal dr. F. Marušić, je polna tuge in žalosti. Marsikaj je v njej dobrega in duhovitega, kar priča o moči, ki zelo ljubi svoj narod in čuti z njim.

Kot deveta knjiga so izšle „Izabrane pripoviesti“ Maksima Gorkoga v dovršenem prevodu M. Lovrenčevića. Te povesti se nahajajo v „Slavenski knjižnici“, ki je doslej že izšlo 14 zvezkov in ki je izborna urejevana.

Izven kroga rednih izdanj sta izšli še dve knjigi, namreč dva zvezka „Male knjižnice“. Prvi obsega Šišićevo „Hrvatsko povjest“, a drugi dr. N. Andrićevo literarno študijo „Pod absolutizmom“.

„Hrvatski Matiči“ čestitamo na vrlem delovanju in izražamo živo željo, da čimprej zasine dan našega skupnega preporoda, ko se združimo v eno kulturno celoto. L. A.

